

BÁLINT SÁNDOR: „A LEGSZÖGEDIBB SZÖGEDI”

Az élet ajándék, de felelősség is

ARCÉLEK. Hűség és szolgálat jellemezte Bálint Sándort, a 20. századi magyar néprajz és folklórszítika egyik legnagyobb alakját, akit ismerői Sanyi bácsinak hívtak, és akitől ma is sokat tanulhatnánk. A néprajzkutató fő kutatási területe az Alföld, Szeged néprajza és a vallási néphagyományok voltak.

Az Én másokért adatott. Az az alkotás nem lehet hiteles, amelyik emberi egyoldalúságokból, bármennyire is hangoztatott alkotói önzésből született – vallotta a 115 éve született tudós. Halálának 39. évfordulójáról a múlt **10.»** hét végén emlékeztek

Bálint Sándor szobra a szegedi nemzeti panteonban, a Dóm téren.

BÁLINT SÁNDOR – „A LEGSZÖGEDIBB SZÖGEDI”

Az élet ajándék, de egyben felelősség is, el kell vele számolni

Hűség és szolgálat jellemezte Bálint Sándort, a 20. századi magyar néprajz és folklorszítika egyik legnagyobb alakját, akit ismerői Sanyi bácsinak hívtak, és akitől ma is sokat tanulhatnánk. A néprajzkutató fő kutatási területe az Alföld, Szeged néprajza és a vallási néphagyományok voltak. Utóbbi neki köszönhetően új tudományággá nőtte ki magát.

MEGEMLÉKEZÉS KANCSÁR TÍMEA

Az Én másokért adatott. Az az alkotás nem lehet hiteles, amelyik emberi egyoldalúságokból, bármennyire is hangzatosított alkotói önzésből született – vallotta Bálint Sándor néprajzkutató, a 20. századi magyar néprajz és folklorszítika egyik legnagyobb alakja. Sok mindent tanulhatnánk a 115 éve született tudóstól. Halálának 39. évfordulójáról a múlt hét végén emlékeztek meg tisztelői.

MINDENKINEK SEGÍTETT

– Hűség és szolgálat – két becsülendő emberi tulajdonság, amely Bálint Sándort jellemezte, és ha beszélgetünk róla, ezeket szeretném kiemelni – fogalmaz **Barna Gábor** (képünkön).

A Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékének kutatója a néprajztudós szolgálatáról mesélt.

– Volt kedvenc városrésze? – faggatjuk tovább Barna Gábort. Bálint Sándor alsóvárosi születésű, első generációs értelmiségi volt. Nagyon egyszerű paraszti családban született, és félárva-ként nőtt fel. Az édesapját nem ismerte, nyolc hónapos korában elhunyt. Édesanyja nevelte, aki paprikatermelő, feldolgozó asszony volt. Egyike azoknak, akik felfedezték, hogyan lehet szép szögedi piros paprikát gyártani. Rájöttek ugyanis, ha kiszéjük a szép fehér magokat és az erejét, szebb lesz az örlemény. Sándor bácsi ezek között az asszonyok között nőtt fel. Abba a kultúrába nőtt bele, amit az édesanyja generációja az első világháború előtti időkben átörökölt. A Szegedi szótárában meg is fogalmazta, hogy ennek a tudásnak ő maga a forrása. Hiszen a saját nyelvét írta

Bálint Sándor temetése. FOTÓ: MÓRA FERENC MÚZEUM

Bálint Sándor. FOTÓ: LANTOS MIKLÓS

alapos munkát Szegedről. Amikor utóbbi csak városként emlegette, nem véletlenül írta csupa nagybetűvel.

FOGLALKOZOTT A SZÖGEDI NEMZETTEL

– Volt kedvenc városrésze? – faggatjuk tovább Barna Gábort. Bálint Sándor alsóvárosi születésű, első generációs értelmiségi volt. Nagyon egyszerű paraszti családban született, és félárva-ként nőtt fel. Az édesapját nem ismerte, nyolc hónapos korában elhunyt. Édesanyja nevelte, aki paprikatermelő, feldolgozó asszony volt. Egyike azoknak, akik felfedezték, hogyan lehet szép szögedi piros paprikát gyártani. Rájöttek ugyanis, ha kiszéjük a szép fehér magokat és az erejét, szebb lesz az örlemény. Sándor bácsi ezek között az asszonyok között nőtt fel. Abba a kultúrába nőtt bele, amit az édesanyja generációja az első világháború előtti időkben átörökölt. A Szegedi szótárában meg is fogalmazta, hogy ennek a tudásnak ő maga a forrása. Hiszen a saját nyelvét írta

Sanyi bácsi gyermekkori portréja.

meg, azokat a szavakat, kifejezéseket és a mögöttük lévő kulturális tartalmakat jelenségeket, amelyeket megélt, tapasztalt. Szeged-Alsóváros volt az ő kedves településrésze, de foglalkozott az innen kirajzott száznál több településsel, a szögedi nemzettel is. Utóbbi címet adta nagy összefoglaló munkájának, ebben Szeged és Alsóváros, illetve az onnan kirajzolódott területek kultúráját és társadalmát vizsgálta. Már 1929-ben, kezdő fiatal kutatóként egy Alföld-kutató programot is kidolgozott.

ELTILTOTTÁK A TANÍTÁSTÓL

– Egész életében hű maradt Alsóváros-hoz, Szegedhez. Sohasem tagadta meg paraszti származását, rokonait, családját, iskolatársait, miközben ő egyetemi tanár, nemzetközi hírvéltudós lett. Ugyanolyan természetesen kedvességgel tudott fordulni mindenkihez. Percek alatt kapcsolatot teremtett adatközlőivel is, hiszen zsigereiben volt az a paraszti kultúra, amit ő ismert – mutat rá Barna Gábor, mit ért Bálint Sándor hűségén. Folytatja: – Hű volt a hitéhez. 1951-ben eltiltották a tanítástól, mindennap templomba ment. Ő hitét és meggyőződését választotta. Eltiltása alatt az egyetemi könyvtárban dolgozott.

– Sándor bácsi hű volt a családjához, a legszűkebben vett anya-

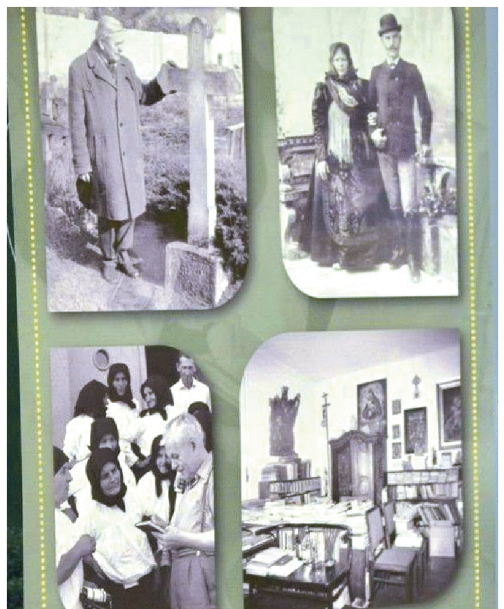

KEZDEMÉNYEZTEK BOLDOGGÁ AVATÁSÁT

A szegedi ferences templom 2005-ben avatott új harangja Bálint Sándor nevet viseli. Gazdag hagyatékát a Móra Ferenc Múzeum őrzi, a Szegedi Tudományegyetem néprajzi tanszéke pedig őrzi szellemiségét, folytatja vallási-néprajzi kutatásait. A katolikus egyház kezdeményezte boldoggá avatását. Gyulay Endre nyugalmazott szeged-csanádi megyés püspök – Bálint Sándor boldoggá avatásának kezdeményezője – néhány gondolata a hívő tudós életéből egy róla szóló rendezvényen: „A kommunizmus alatt intenzív megfigyelés alatt tartották, „még Kerkai páternek az Andrássy út 60.-ban történt kihallgatásakor is érdeklődtek” róla. Amikor perbe fogták, az ítélet kihirdetésekor az utolsó szó jogán azt mondta: „Csak arra kéröm az én Uramat, Istenőmet, hogy soha ne tudjam mög, ki juttatott engem ide. Nem akarom, hogy ellene a lelkebben bármikor is harag keletkezzen.” S amikor később mégis megtudta, azt mondta: „Nem haragszom rá, majd az Úristennel elrendezi ezt.”

Az elmúlt évtizedekben ugyan intézményeket neveztek el Bálint Sándorról, két szobra is van Szegeden, az egyik az Alsóvárosi ferences templom terén, a másik a nemzeti pantheonban a Dóm téren áll, iskola és művelődési ház viseli a nevét, május 10-én, halála évfordulóján, minden évben megkoszorúzzuk a sírját, de a példáját nem követjük – tudjuk meg a néprajzkutatótól. Hozzáteszi: – Nincs állandó emlékháza, emlékszóba, holott kellene lennie. A könyveit szinte hozzáférhetetlenek, újra ki kellene adni őket. Szeged és az Alföld mellett volt Bálint Sándornak egy másik nagy témája, a vallási kultúra, aminek ő volt Eu-

rópa-szerte egyik legnagyobb szakértője. A vallási néprajz megteremtője Magyarországon – a húszas években ő írta le először ezt a ferences templom terén, a másik a nemzeti pantheonban a Dóm téren áll, iskola és művelődési ház viseli a nevét, május 10-én, halála évfordulóján, minden évben megkoszorúzzuk a sírját, de a példáját nem követjük – tudjuk meg a néprajzkutatótól. Hozzáteszi: – Nincs állandó emlékháza, emlékszóba, holott kellene lennie. A könyveit szinte hozzáférhetetlenek, újra ki kellene adni őket. Szeged és az Alföld mellett volt Bálint Sándornak egy másik nagy témája, a vallási kultúra, aminek ő volt Eu-

„Az Én másokért adatott” című tavalyi emlékkiállítás képválogatás Bálint Sándor Móra Ferenc Múzeumban őrzött hagyatékából. FOTÓ: FRANK YVETTE